

EL "FILUM" GALENIC MUÑOZ - ARBAT - CASADEVALL

Dr. Francisco Muñoz Bueno

El fet que l'Ajuntament de Girona, interpretant amb fidelitat un sentiment àmpliament compartit pels gironins, hagi atorgat al nostre admirat company Dr. Jacint Muñoz i Arbat la preuada distinció dels «Veros» d'or de la ciutat, ens inducteix ara, anticipant-nos a un projecte pretèrit, a fer referència, en aquests «Apunts», al «philum» galènic en el qual hi està comprès l'homenatjat, «philum» la projecció mèdica i quirúrgica del qual ha assolit un relleu excepcional.

Tal vegada haguera estat més casuístic i corollari de la concessió de la distinció alludida, referir-nos solament al galardonat; però com que les figures dels germans doctors Muñoz i Arbat han anat tan lligades tota la vida, ens decidim a enfocar aquests «Apunts» en l'àmpli espectre familiar, tal com teniem pensat fer-ho de temps ençà.

* * *

Per l'any 1900, al cap de poc d'iniciar-se el present segle, arribà a Girona, destinat a l'Hospital Militar que hi havia instal·lat en l'antic convent de la Mercè, el doctor FRANCISCO MUÑOZ BUENO. Era andalús; havia nascut a Archidona en l'any 1859; passà la seva infantesa en les ribes del Guadalhorce i, una vegada cursats els estudis del batxillerat, decidí estudiar Medicina i matricular-se a la Facultat de Barcelona.

Muñoz Bueno no tenia precedents familiars galènics ni tampoc massa disponibilitats econòmiques; els seus pares eran de condició modesta, motiu pel qual Francisco

Muñoz hagué de simultanejar els estudis de Facultat amb l'exercici d'Auxiliar de Farmàcia, cosa que era freqüent, en aquell temps, entre estudiants de Medicina; treballà en l'Oficina del farmacèutic Sr. de Fortuny (1), coneguda per «Farmàcia de Montserrat» i situada, encara avui, en els baixos del palau del Marquès de Comillas, sota els porxos que fan cantonada de les Rambles amb el carrer de la Porta Ferrissa.

Al cap de poc de posseir el títol de metge, el Dr. Muñoz Bueno ingressà a la Sanitat Militar i fou destinat a Cuba; allí hi va romandre fins a la fi de la guerra colonial (1898); la seva gestió com a metge militar fou tant humanitària com brillant.

Amb posterioritat, per tres vegades el Dr. Muñoz Bueno fou destinat a l'Hospital Militar de Girona; entre les dues primeres va passar una temporada al de Vitoria; la darrera, registrada en 1912, prosseguí fins que ell va demanar voluntària-

ment el «retiro» (any 1919); llavors va fixar la residència a Barcelona on els seus dos fills cursaven estudis universitaris; és probable que, de no haver-hi pesat aquest factor de convivència amb els fills, el Dr. Muñoz Bueno s'hauria quedat a Girona, ja que era un enamorat del nostre camp, de les nostres muntanyes, i molt aficionat a la caça. Morí a Barcelona l'any 1931.

En 1898 el Dr. Muñoz Bueno havia contractat matrimoni amb la senyoreta Assumpció Arbat i Mayans, filla del metge Dr. ENRIC ARBAT, que pertanyia a la família Arbat, de Salt, dedicada a activitats agro-pecuàries (2); el Dr. Arbat, quan va acabar la carrera de metge, es va instal·lar a Salt, però al cap de poc temps es trallada a Sabadell, on morí en plena joventut (33 anys) a conseqüència de què, en un viatge a Itàlia, es contagià l'una epidèmia causant de moltes baixes en les terres lligures.

La permanència de la vídua del Dr. Arbat a Sabadell va influir en que la seva filla Assumpció, esposa del doctor Muñoz Bueno, tingués tots els seus fills —Josep M. (1900), Jacint (1902) i Lolita— a la ciutat capital del Vallès.

* * * *

Els dos fills varons citats, portant inèrcia familiar gatlènica paterna i materna, s'orientaren vers la Medicina. Ambdós, després d'estudiar el batxillerat a Girona (on el seu pare, en aquell temps, era Director de l'Hospital Militar), passaren a Barcelona per tal de cursar la llicenciatura en la Facultat del carrer de Casanova; el doctorat l'aconseguirien a Madrid.

En la seva permanència a Girona, el Dr. Muñoz Bueno va fer íntima amistat amb el Dr. JOAN CASADEVALL i ROSÉS, metge molt considerat a la ciutat, titular de l'Assistència Municipal, metge de l'Hospital Provincial de Santa Caterina i metge Provisional de l'Exèrcit, que pertanyia a una molt distingida família gironina (3); creiem que el seu avi (u oncle-avi) fou el metge Dr. NARCÍS ROSÉS i MASSANET, que en 1784 es va graduar a Montpel·lier presentant una tesi doctoral que versà sobre la farmacologia de les cantàrides i que aquest doctor tenia, com avantpassats, almenys dues altres generacions de galens. El descendent directe del Dr. Casadevall i Rosés és el seu fill i benllogat company nostre, el Dr. XAVIER CASADEVALL i FUSTER (4), metge i traumatòleg en exercici a Girona.

El Dr. Casadevall i Rosés vivia en la casa de la plaça de l'Àuriga, cantonada amb el carrer del Teatre, on precisament, amb posterioritat, va estar-hi instal·lat el nostre Col·legi. L'amistat entre ambdós doctors i el veïnatge (ja que aquesta casa es troba molt prop de l'edifici de l'antic Hospital Militar) deuen ésser factors propicis per a què, des de l'adolescència, Josep M. Muñoz es fixés amb Anita, afavorida filla del Dr. Casadevall.

* * *

El Dr. JOSEP M. MUÑOZ i ARBAT acabà la carrera a Barcelona amb una aureola d'estudiant excepcional, concepte que ja havia merescut en els anys d'estudis de batxillerat a l'Institut General i Tècnic de Girona. El Professor Dr. Joaquim Trias i Pujol va apreciar el seu valer i capacitat de treball, i aviat el féu Ajudant de Pràctiques, Mes el Dr. Josep M., que tot just havia arribat als quatre lustres d'existència, i per tal de poder aprofitar el temps del servei militar a favor de la seva formació mèdica, va fer oposicions per a ingressar al Cos mèdic de l'Armada; en 1921 fou ja destinat al «Dédalo», primer portavions de la Marina espanyola, intervenint durant llarg temps en la campanya d'Àfrica.

En 1925 deixà l'Armada, retornà a Barcelona, i amb el seu germà i altres doctors fundaren una Clínica a Santa Coloma de Gramanet.

En 1928 va contraure matrimoni amb la Srta. Anita Casadevall i Fuster que, tal com hem dit abans, era filla del metge gironí Dr. Casadevall i Rosés.

En el transcurs d'aquests anys anà preparant la seva tesi doctoral, la qual versà sobre «Quistos hidatídics del fetge oberts en vies biliars»; fou presentada en 1932 i obtingué la màxima qualificació.

Seguidament, el Dr. Josep M. fou comissionat a Viena per treballs de Patologia Mèdica i després d'ésser Ajudant d'Anatomia Topogràfica i de Patologia Quirúrgica a la Facultat de Barcelona, fou Metge de l'Institut Municipal de Beneficència de la Ciutat Comtal i guanyà, per oposició, la plaça de Professor Ajudant de Patologia i Clínica Quirúrgica de la Facultat esmentada (1934).

En aquells moments, amb el seu company i altre il·lustre cirurgià Dr. Manuel Bofill i Pascual, decidiren fundar una Clínica a Girona, a la qual donaren el nom de «Clínica Sant Narcís»; aquesta Clínica va adquirir ràpidament molt de renom car representà l'introducció a Girona de les noves concepcions quirúrgiques; tal com direm més endavant, el Dr. Jacint Muñoz, germà del Dr. Josep M., també hi collabora. Aquest darrer va ingressar en el nostre Col·legi el 3 de febrer de 1933.

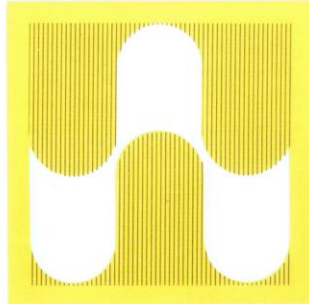
En l'any 1936 es va produir l'òbit del Dr. Francesc Coll i Turbau, cirurgià gironí que havia fundat, amb la collaboració d'altres metges de la ciutat (Drs. Massa i Servitja, Riera i Pau, etc.), la «Clínica Girona», i que fou

Dr. Joan Casadevall i Rosés

Dr. Josep M.ª Muñoz i Arbat

Dr. Jacint Muñoz i Arbat

víctima de l'epidèmia de grip que flagellà tot Catalunya. Llavors, el Dr. Josep M. Muñoz fou invitat a substituir el Dr. Coll, i com que aquest era cirurgià de l'Hospital Provincial i el càrrec exigia viure a Girona, va fixar definitivament la residència a la nostra ciutat.

Si en tot moment la gestió sanitària del Dr. Josep M. Muñoz fou notable, cal dir que durant la guerra civil fou meritòria en extrem, incansable, d'activitat sens repòs.

Més tard, junt amb el seu germà Dr. Jacint, i amb el bon desig de dotar Girona d'un centre quirúrgic on poguessin desenvolupar àmpliament les seves tasques, decidiren instal·lar una nova Clínica, i aquesta esdevingué positiva realitat en l'any 1948; l'edifici, projectat per l'arquitecte Sr. L. M. Masramon, es construí en la Gran Via de Jaume I.

El Dr. Josep M. Muñoz fou un gran cirurgià, però això mai no li féu oblidar la Medicina; estudiant infatigable, anava seguint amb fruïció el constant avanç de les Ciències Mèdiques (5).

En finalitzar l'any 1958, tres dies després de Nadal, el Dr. Josep M. Muñoz ens va deixar per sempre; era precisament quan ell podia començar a gaudir de la col·laboració filial i de la joia de recollir els bons fruits del que amb tant de treball i abnegació havia sembrat.

* * *

El segons fill del Dr. Francisco Muñoz Bueno és el ginecòleg Dr. JACINT MUÑOZ i ARBAT, el qual acaba de merèixer l'alta distinció de l'Ajuntament de Girona, del que s'ha fet al·lusió en començar aquestes lletres. També hem indicat d'ell que, com el seu germà, estudià el batxillerat a Girona i la carrera a Barcelona (6), distingint-se igualment com un alumne d'excepció.

El «curriculum vitae» del Dr. Jacint és extensíssim i el fa mereixedor d'ésser considerat com una figura senyera de la Ginecologia i de l'Obstetrícia.

D'estudiant a la Facultat, va ésser alumne intern i, en 1922, en acabar la llicenciatura, va ingressar, per oposició, com a Metge Agregat a la Clínica d'Obstetrícia de l'Hospital de la Facultat. Es doctorà a Madrid i la seva tesi obtingué la màxima qualificació (1923).

En 1928 fou designat primer Secretari de la Societat Catalana d'Obstetrícia i, successivament, va guanyar, per oposició, la plaça d'Auxiliar de la càtedra de Ginecologia i Obstetrícia de l'Universitat barcelonina (1930); fou Metge supernumerari de la Beneficència Municipal de Barcelona (1931); fundà l'Associació Mèdica Universitària (1931) i obtingué, també per oposició, la plaça de Metge Cap del Servei de Ginecologia de l'Hospital de la Santa Creu i de Sant Pau. Després d'ingressar com a professor de l'Escola d'Infermeres Puericultores de la Facultat de Medicina de Barcelona, va ésser anomenat director de la mateixa (1932). Actuà com a president del Comitè de Tocologia del Sindicat de Metges de Catalunya (1933) i com a Delegat del Col·legi de Matrones de l'Assegurança de Maternitat.

Com hem comentat abans, va col·laborar amb el seu germà i amb el Dr. Bofill en la fundació de la Clínica Sant Narcís; aconseguí, per concurs-oposició, ésser metge del Departament d'Obstetrícia de «La Alianza» i, finalment, es va col·legiar a Girona (14-XII-1935), no tardant en fixar la residència en la nostra ciutat. Més endavant, sempre en vida paral·lela amb el seu germà, passà a la Clínica Girona i fou cofundador de la notable clínica particular edificada en la Gran Via de Jaume I (7); també se li encarregà la direcció del Servei de Clínica Toco-ginecològica de l'Hospital Provincial (1941) i, amb posterioritat i durant molt de temps, ha estat president

de la Secció gironina de l'Acadèmia de Ciències Mèdiques de Catalunya i Balears, portant a cap una tasca densa i molt meritòria, lo qual li valgué ésser anomenat President d'Honor de l'Agrupació de Ciències Mèdiques de Girona, filial de l'esmentada Acadèmia.

Tal vegada el que més pot ésser desconegut i ara nosaltres volem destacar-ho, és que el Dr. Cinto era un indiscutible predestinat a ésser catedro de la Facultat; ell era el deixeble predilecte del Prof. Nubiola, i aquesta predilecció l'havia guanyat amb treball i estudi, i una dedicació abnegada i total. Però la illusió de poder treballar conjuntament amb el seu germà, entre els quals existia una devota compenetració, i el goig de poder retornar a la Girona de la seva adolescència, li feren renunciar el brillantíssim esdevenidor que tenia ben fresat; això, Girona, ni amb totes les distincions possibles, no podrà compensar-li complidament.

La figura científica del Dr. Jacint Muñoz (8), amb el seu ancoratge a Girona, pot haver aminorat l'amplitud de projecció geogràfica que, sens dubte, hauria assolit, però no mai ho ha fet en qualitat científica, la qual sempre l'hi ha estat àmpliament reconeguda i admirada; recordem aquell importantíssim Congrés d'Obstetrícia i Ginecologia que es celebrà en 1964, a la nostra ciutat, on poguérem constatar directament que la seva personalitat era justament valorada per tots els assistents, des del Prof. Botella als Conills, Dexeus, García Orcyoyen, Luque Bertrán, Montalvo, Orengo, Ortiz Picón, Recasens, Vennell Cruells... i del Prof. Barros, de Portugal, a Bruz, de França, i del Prof. Caldeyro, de l'Uruguay, a Wied, d'U.S.A...., tots de reconeguda fama mundial.

Ultra l'actuació professional del Dr. Jacint Muñoz volem reflectir, en aquestes ratlles, el seu caire humà i la seva identificació amb el poble i l'ambient gironí; el seu caire humà s'evidència en la forma amb que ell ha orientat l'assistència, essent metge de tothom i en tot moment; la seva ortodòxia davant dels problemes morals ha estat rígida i científicament fonamentada; i tal vegada la seva joia màxima sigui l'haver contribuït, amb els avanços de la Ciència, a que moltes dones de Girona ha-

gin pogut experimentar la seva més preuada satisfacció: la maternitat.

L'identificació del Dr. Jacint amb l'ambient gironí l'ha fet conviure tots els més sans delers del poble, tal vegada polaritzats, de manera especial, en les activitats del Grup Excursionista i Esportiu Gironí; aquesta faceta de la seva vida l'ha compartida també amb la jovialitat de la seva distingida esposa, donya Francesca Camprubi, que ell conegué vivint conjuntament l'ambient venturós d'ajudar a venir criatures al món.

La concessió dels «Veros» de Girona al Dr. Jacint Muñoz i Arbat hem de considerar-la com un homenatge i un testimoni de gratitud que li ofereix la ciutat i tota la vida que en ella convergeix. Aquest Butlletí es complau en felicitar-lo i s'enorgulleix de com un company s'ha fet mereixedor d'aquest senyalat honor. L'acte de l'entrega dels «Veros» fou molt solemne i tingué lloc en la nit del passat dia 21 d'abril.

* * *

No hi ha cap dubte que l'«època Muñoz», a Girona, és una fita molt important en la nostra Història de la Medicina, fita en la qual, sobre les fulles de l'olor, i en algun moment, hi poden haver incidit ombres ocasionals; però el simbolisme d'aquests «Veros» ha de fer que aquests darrers aspectes alludits quedin arxivats, per sempre, en la carpeta dels records que no deuen recordar-se més.

En l'actualitat, quatre altres Drs. Muñoz (Xavier, Josep M., Pere i Josefina) són metges; els tres primers estan inscrits al nostre Col·legi; d'ells volem dir-ne, solament, que llur patrimoni genètic manté, en ample gamma de qualitats, els més reixits caràcters dominants, de caire galènic, dels seus predecessors. Aquests quatre companys provenen, de part paterna, de dues generacions de metges i, per part materna, de generacions mèdiques que es remonten, almenys, a la segona meitat del segle XVII. Ells tanquen, per ara, un altre d'aquests notables «philums» de la Medicina gironina que tenim l'honor d'anar reflectint en aquestes pàgines, però tot fa preveure que hi haurà una esperancadora continuïtat.

J. M. P. D.

(1) El farmacèutic De Fortuny era parent del Marqués de Comillas i la seva filla maridà amb el Sr. Pascual, matrimoni del qual deriva la distingida esposa del nostre ben-volgut colega Dr. Francesc Font i Miralles.

(2) També pertany a aquesta família el nostre distingit company Dr. JOSEP M. ARBAT i TABERNER que exerceix a Sant Feliu de Pallarols.

(3) El pare del Dr. Casadevall i Rosés era un il·lustre notari de Girona, i la seva mare pertanyia a una molt coneguda família gironina que habitava en una casa de la Plaça de les Castanyes i que donà nom a la plaça amb voltes de molt a la vora, que la coneixem per «Voltes d'En Rosés». El Dr. Joan Casadevall i Rosés (1863-1938) es va col·legiar en la nostra Corporació en l'any 1885.

La família Rosés provenia del Baix Empordà i, a Palafrugell, existí l'Oficina de Farmàcia del Sr. Rosés i Roger, el qual corresponia a una altra branca familiar. El germà del Dr. Casadevall i Rosés fou el popular polític conservador Don Fernando, president de la Diputació i de la Cambra de la Propietat.

(4) El Dr. Xavier Casadevall i Fuster es va inscriure en el nostre Col·legi en l'any 1933 (n. 1906).

(5) Entre els treballs que el Dr. Josep M. Muñoz va publicar, recordem: Angina vertebral y compresión medular. Rev. Cir. Barcelona, 1932; Tratamiento de las Artritis deformantes por acetilcolina. Mg. 1935; Dorsalización de la séptima cervical. Rev. Med. Bar., 1935; Carpo giboso. Rev. Cir. Bar., 1936; Calcinosos

intervertebralis. Rev. Cir. Bar., 1936; Mastopatía poliúística; su tratamiento por la foliculina. Cii. y Lab. Zaragoza, 1940.

(6) També, en algun moment, el futur ginecòleg cooperà en les tasques de la Farmàcia del Sr. De Fortuny.

(7) En la solemne inauguració de la nova Clínica, a la qual hi assistiren les més destacades figures de la Medicina catalana, la C.O.B.A.M.A., en quina gènesi hi tingué gran part el Dr. Jacint, va col·locar-hi la «darrera pedra».

(8) El Dr. M. Garriga i Roca, en el n.º 21 de «Archivos Médico Biográficos» va publicar unes magnífiques ratlles biogràfiques del Dr. Jacint Muñoz. També en aquesta revista apareix una completa ressenya de les seves notables publicacions, que avui encara deuria ampliar-se. Cal consignar que ell ha col·laborat activament en «Actividades Médicas», revista del S. de M. de C., en «S.O.I.G.», revista de la Soc. de Obs. de Bar. (1928-36), en «Cromosoma X», etc. Entre la setentena de treballs publicats pel Dr. Jacint ens sembla oportú destacar-hi: El As., el Bi. y el Hg. en el tratamiento de la embarazada (Rev. Med. Bar., 1925); Raquí-anestesia y puerperalidad (SOIG, 1929); La tuberculosis (Obs. y Gin., 1932); Las disaxias (1946); etc. Mereix especial menció el Cap. XIII del «Tratado de Obstetrícia» dels Profs. Nubiola i Zárate (Labor, 1951) en el qual el Dr. Muñoz tracta àmpliament de «Versión. Extracción manual del feto». En 1956 va pronunciar el discurs inaugural de curs de l'Acadèmia de Ciències Mèdiques versant sobre «L'influència de la llum sobre el desenvolupament de les gonades femenines».